

Nr 36

Utlåtande i anledning av väckt motion angående försäkringsverksamhet till motverkande av vissa förluster inom pälsdjursuppfödningen.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 223, av herrar *Nyberg* och *Wachtmeister* har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående möjligheten att stödja sådan försäkringsverksamhet, som har till syfte att motverka de stora förluster som genom djursjukdomar o. d. kan drabba pälsdjursuppfödningen.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet inhämtat yttranden av statskontoret, lantbruksstyrelsen, veterinärstyrelsen och försäkringsinspektionen, som i ärendet hört Husdjursförsäkringsföretagens förening.

I yttrande den 23 mars 1961 har *statskontoret* anfört följande.

I motionen framhålles att frågan om tillskapandet av ett försäkringsskydd mot förluster, som kunna uppstå genom olika slags djursjukdomar, ofta varit på tal bland landets pälsdjursuppfödare men fallit, enär försäkringspremierna ansetts skola bli va alltför höga. Härutöver hade vissa av försäkringsbolagen uppställda krav ansetts medföra betydande kostnader för pälsdjursuppfödarna. Ett sådant krav hade varit generell vaccinering mot vissa sjukdomar. Försäkringsfrågan, som enligt motionärerna vore av vital betydelse, särskilt beträffande minken, hade emellertid nyligen åter aktualiserats sedan ett försäkringsbolag förklarat sig villigt att teckna livdjursförsäkring utan villkor om generell vaccinering. De förutsättningar i fråga om krav på viss minimianslutning av landets minkuppfödare, premiens storlek och uppfödarens självrisk, som skulle gälla för dylik försäkring ansågos emellertid praktiskt taget omöjliga att uppfylla. På grund av de svårigheter, som sålunda bedömts föreligga för pälsdjursuppfödarna att själva bekosta försäkring av sina djur, borde det enligt motionärernas mening undersökas, om det vore möjligt att få denna angelägenhet ordnad genom statens medverkan. Enligt vad i motionen framhålles kunde en dylik medverkan icke anses obillig med hänsyn till det allmänna intresse, som ifrågavarande näring numera måste tilldraga sig.

Av motionen framgår vidare, att de mest förlustbringande sjukdomarna bland pälsdjuren hittills uppkommit genom förgiftning till följd av dåligt foder. Den vanligaste förgiftningen hade därvid varit botulism. Statskontoret vill i anslutning härtill framhålla, att ämbetsverket under hand inhämtat, att vaccinering av mink med ett av statens veterinärmedicinska anstalt utprovat vaccin mot botulism gäve nästan hundra procentigt skydd mot sjukdomen för en tid av omkring tre år, d. v. s. i vårt land regelmässigt den

Bihang till riksdagens protokoll 1961. 10 saml. Nr 36

längsta levnadstiden för mink som avelsdjur. Även mot en annan i motionen omförmäld sjukdom hos mink — valpsjuka — kunde vaccinering företagas och denna vaccinering beredde också skydd under sagda tidrymd. Kostnaden för vaccinet mot botulism uppginge till endast 35 öre per djur. Hinder ur ekonomisk synpunkt bör således enligt ämbetsverkets mening icke möta för utnyttjandet av det skydd mot förluster, som vaccinering av pälsdjuren kan innebära. Statskontoret, som under hand beretts tillfälle att taga del av ett av husdjursförsäkringsföretagens förening avgivet yttrande i ämnet, vill i förevarande sammanhang understryka föreningens uttalande om att det icke kan anses försvarligt att genom försäkringsavtal göra inaktuell en vaccinering, som ur nationalekonomiska synpunkter vore den enda riktiga vägen att motverka ifrågavarande slags skador.

I anledning av vad i motionen anförts rörande storleken av premien för livdjursförsäkring utan krav på generell vaccinering (1,25 procent av värdet för varje avelsdjur samt 0,45 procent av värdet för varje valp) vill statskontoret framhålla, att ämbetsverket under hand inhämtat från statens veterinärmedicinska anstalt, att, med de skinnpriser som gällt fram till år 1961, angivna försäkringskostnader väl kunnat rymmas inom den avkastning, som minkuppfödningen lämnat. Oaktat priserna på skinn numera sjunkit, uppgåves angivna förhållanden alltjämt vara för handen i den mån fråga vore om kvalitetsproduktion.

Beträffande lönsamheten av minkuppfödning har statskontoret under hand erhållit den upplysningen från riksskattenämnden och jordbrukets utredningsinstitut, att årsinkomsten inom denna näringsgren vore i hög grad varierande, beroende på minkgårdens storlek, priserna på minkpäls m. m. Årsinkomsten för en minkuppfödare kunde sålunda i vissa fall uppgå till flera hundra tusen kronor och i andra fall — därest överskott över huvud laget uppkomme — stanna vid endast några tusen kronor. Angivna förhållande sammanhängde bl. a. med den form, i vilken minkuppfödningen bedrevs. Näringen dominerades av dem som i betydande omfattning och med heltidsanställd arbetskraft födde upp minkar. Tilläggas må, att jordbrukets utredningsinstitut på uppdrag av Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund utarbetat en den 7 juni 1959 avgiven, såsom konfidentiell betecknad utredning rörande produktionskostnader för mink år 1958.

Av vad sålunda anförts läres framgå, att vederbörande pälsdjursuppfödare icke av kostnadsskäl torde vara nödsakade att avstå från att vaccinera sina djur för att motverka de i motionen åsyftade förlusterna. Då det närmast torde få ankomma å vederbörande branschorganisation, att genom råd och anvisningar främja en dylik effektivisering av verksamheten å ifrågavarande område, håller statskontoret före, att motionen icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Lantbruksstyrelsen har i sitt den 2 mars 1961 dagtecknade remissyttrande uttalat följande.

Styrelsen vill i detta sammanhang erinra om att styrelsen icke på något sätt direkt övervakar pälsdjursaveln eller pälsdjursuppfödningen och på grund härav har begränsade möjligheter att närmare följa utvecklingen inom detta område.

Lantbruksstyrelsen finner emellertid — i likhet med vad som anförts i motionen — pälsdjursuppfödningen vara en betydelsefull näringsgren varigenom bl. a. fiskeri- och slakteriavfall kan tillvaratagas för produktion av

pälsskinn särskilt som dessa till övervägande del synes kunna avsättas genom export. Det synes därför angeläget att pälsdjursuppfödarna i görligaste mån kan skyddas för ekonomiska förluster till följd av de sjukdomar av olika slag som kan uppkomma hos pälsdjur.

I motionen har bl. a. anförts att utnyttjandet av nyssnämnda avfallsprodukter ofta orsakade stora förluster i minkgårdarna därigenom att avfallsprodukterna i många fall genom vårdslöshet ej tillvaratogs på rätt sätt. Förgiftningarna till följd av dåligt foder hade varit de mest förlustbringande sjukdomarna alltsedan pälsdjursuppfödningens början.

Av det anförda synes framgå att ett förbättrat tillvaratagande av avfallsprodukterna väsentligen skulle kunna minska förgiftningsriskerna. I fråga om fiskeri- och slakteriavfall, som utan särskild behandling försäljes som pälsdjursfoder, synes emellertid möjligheterna att genom eventuell fodermedelstiftning åstadkomma förbättrat tillvaratagande vara begränsade. Generella bestämmelser kan nämligen i detta fall befaras medföra extra kostnader som i sin tur kunde medföra att avfallet kanske inte med ekonomisk fördel kunde tillvaratagas som pälsdjursfoder. Pälsdjursuppfödarnas branschorganisation, Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund, synes dock böra ha möjligheter att genom råd och anvisningar befrämja ett förbättrat tillvaratagande av avfallsprodukterna, samt utarbeta lämpliga metoder för provutfodring varigenom förlustriskerna i besättningarna kunde begränsas.

Då foderförgiftningarna, som anförts i motionen, medför de största förlustriskerna synes djurförsäkring med stöd av statsbidrag enligt styrelsens mening inte vara lämpligt eftersom en sådan försäkringsform inte kan förväntas bidra till ökad aktsamhet vid avfallsprodukternas tillvaratagande och användning.

I motionen anføres vidare att försäkringsbolagen bl. a. ställt krav på generell vaccinering mot vissa sjukdomar eller i annat fall krävt höga försäkringspremier och självrisk.

Det förefaller sålunda som om i försäkringsbolagens krav avsedda vaccinering, enligt motionen, inte skulle vara ekonomiskt berättigad. Motionen innehåller emellertid inget bestämt uttalande härom varför denna fråga förefaller oklar.

Sammanfattningsvis framhålles i motionen att de svårigheter som förelåg för pälsdjursuppfödarna att själva bekosta försäkringen av sina djur kunde motivera att denna angelägenhet ordnades genom statens medverkan. Det kunde icke heller anses obilligt om det allmänna medverkade till att skapa ökad trygghet på detta område liksom fallet hade varit och var när det gällde flera andra näringsidkare.

Med anledning härav kan anföras att ersättning med statsmedel för djurförluster utgår enligt epizootilagen vilken också torde tillämpas för pälsdjur om dessa angripes av sjukdom som avses i sagda lag. Försäkring med statsbidrag kan erhållas för vissa förlustrisker till följd av mul- och klövsjuka, boskapspest, elakartad lungsjuka, mjältbrand och svinpest men under senare år synes inte statsmedel ha behövt tagas i anspråk för ändamålet. Enligt vad som under hand meddelats kan också ifrågavarande förlustrisker numera utan extra premiekostnad ingå i kreatursförsäkring.

Övriga djurförsäkringar bekostas av försäkringstagarna. Såvitt är känt synes emellertid möjligheterna till djurförsäkring inte finnas för fjäderfän. En eventuell statlig utredning angående försäkringsverksamhet till motver-

kande av djurförluster synes därför inte böra begränsas till enbart pälsdjursuppfödningen.

Då enligt styrelsens mening djurförsäkring med statsbidrag inte lämpligen bör ifrågakomma för pälsdjur synes erforderliga utredningar för ordnandet av försäkringsskydd lämpligast kunna utföras av pälsdjursuppfödarna i samverkan, förslagsvis genom Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund.

Lantbruksstyrelsen anser sig på grund av vad ovan anförts inte kunna tillstyrka bifall till i motionen framfört förslag.

Veterinärstyrelsen har i sitt yttrande, avgivet den 5 april 1961, anfört följande.

Den vanligaste och mest förlustbringande foderförgiftningen, botulismen, kan numera hundraprocentigt förebyggas genom vaccination med vid statens veterinärmedicinska anstalt utprövad s. k. botulinumtoxoid. Genom försiktighet vid inköp av foder, genom riktig behandling och lagring av fodret samt genom iakttagande av särskilda försiktighetsmått vid utfodringen kunna foderförgiftningar i övrigt som regel undvikas. Ett försäkringsskydd utan krav på vaccination kan väntas leda till sämre skötsel av det animaliska foder, som vanligen orsakar botulism, vilket, även ur andra synpunkter än risken för förgiftning, icke är önskvärt. Vid tidigare framförda krav på vaccination vid försäkring har även pekats på riskerna för försäkringsbedrägerier. En »botulism» i en besättning kan med lätthet arrangeras utan att detta kan bevisas.

Med ledning av statens veterinärmedicinska anstalts statistik över botulismfall har en enkel beräkning över förlusterna genom denna sjukdom kunnat göras. Dessa synas uppgå till belopp, som överstiger kostnaden för vaccination av hela den svenska minkstammen.

Beträffande försäkringskostnaden slutligen kan som jämförelse meddelas, att premien för livdjursförsäkring av mink i Norge uppgives vara 1,7 procent av värdet på avelsdjur och 0,65 procent av värdet på valpar, varvid vaccination ej behöver ske. 1960 voro i Norge ca 145 000 avelsdjur och ca 400 000 valpar försäkrade.

Under hänvisning till vad ovan sagts får veterinärstyrelsen som sin åsikt anföra, att styrelsen icke kan finna en statsunderstödd försäkringsverksamhet befogad i fråga om pälsdjurnäringen. Sjukdomsförebyggande åtgärder kunna vidtagas i betryggande utsträckning och kostnaderna härför synes böra hänföras till normala driftkostnader för en rationellt skött pälsdjursuppfödning. Veterinärstyrelsen anser således, att motion II: 223 icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Försäkringsinspektionen har i ett den 27 mars 1961 avlämnat yttrande framhållit följande.

I motionen anföres att försäkringsfrågan ofta diskuterats bland landets pälsdjursuppfödare men att den varje gång fallit på grund av att försäkringspremierna skulle bli alltför höga, varjämte försäkringsbolagen skulle ha ställt krav, som skulle dra mycket stora kostnader. Ett sådant krav hade varit generell vaccinering mot vissa sjukdomar.

I det medföljande yttrandet från Husdjursförsäkringsföretagens förening redogöres för villkoren för en katastrofförsäkring för minkgårdar, som ett av de till föreningen anslutna bolagen år 1957 efter ingående förhandlingar offererat till Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund. I anslutning till

den i redogörelsen lämnade premieuppgiften får försäkringsinspektionen — som i ärendet kontaktat ifrågavarande försäkringsbolag — meddela att premieberäkningen i brist på statistik över skadefrekvensen i minkbesättningarna med nödvändighet måst grundas på bedömning mera än på beräkning. För att emellertid förebygga misstanke bland uppfödarna om att bolaget skulle söka tillgodoräkna sig oskäligen vinster i detta sammanhang, förklarade sig bolaget villigt att för den händelse erfarenheterna under de första försäkringsåren skulle ge vid handen att en lägre premie skulle ha varit tillräcklig dels sänka premien till denna lägre nivå, dels i samråd med Sveriges pålsdjursuppfödarens riksförbund använda en skälig del av sålunda eventuellt uppkommet överskott till något för den svenska minkuppfödningen gemensamt ändamål.

Självfallet kan en försäkring som sådan inte minska den kostnadsbelastning som de uppträdande djursjukdomarna medför för ifrågavarande näring som helhet. Försäkringen kan enligt sin natur endast avse att åstadkomma en utjämning av riskerna mellan de enskilda djuruppfödarna även som mellan gynnsamma och ogynnsamma år. Premiens storlek beror på de med verksamheten förknippade riskerna. Att dessa risker är betydande framgår med all tydlighet av den redogörelse rörande förhållandena inom branschen, som lämnas i motionen. Om den erbjudna premien från dessa utgångspunkter är skäligt avvägd torde ej vara möjligt att avgöra på nuvarande stadium. Försäkringsinspektionen vill dock erinra om det i 282 § 2 mom. lagen om försäkringsrörelse föreskrivna åliggandet för styrelsen och verkställande direktören i skadeförsäkringsbolag, att med hjälp av fortlöpande statistik eller annorledes övervaka att premiesättningen är skäligt avvägd med hänsyn till den risk, som försäkringen är avsedd att täcka, nödiga omkostnader för försäkringen samt omständigheterna i övrigt. Den av ovan berörda bolag gjorda utfästelsen att efter några år sänka premien om den skulle visa sig för hög och i så fall också lämna ifrån sig skälig del av den uppkomna vinsten synes stå i god samklang med nämnda föreskrift.

Försäkringsvillkoret om generell vaccinering mot botulism ter sig ganska naturligt mot bakgrunden av vad som anföres i motionen rörande förekomsten av denna sjukdom. Inspektionen har visserligen ej möjlighet att göra någon kvantitativ jämförelse mellan vaccineringskostnaden å ena sidan och det ekonomiska värdet av de genom vaccineringen förebyggda skadorna å den andra, men det vill dock förefalla uppenbart att ett slopande av kravet på vaccinering måste — särskilt med hänsyn till att hela djurbesättningar kan drabbas på en gång — avsevärt öka försäkringsrisken och därmed den erforderliga försäkringspremien.

Vad beträffar det i motionen omförmälda på sista tiden erhållna erbjudandet om försäkring utan villkor om generell vaccinering, torde detta såvitt inspektionen kunnat utröna ej ha lämnats av något svenskt bolag. Inspektionen har icke någon möjlighet att uttala sig beträffande skäligheten av den i detta avtal föreskrivna premien. Oavsett hur därmed förhåller sig kan man emellertid enligt inspektionens mening icke anse att det finns belägg för att pålsdjursuppfödarna satts i en sådan situation i försäkringshänseende att en ställig medverkan i denna angelägenhet kan anses påkallad.

Husdjursförsäkringsföretagens förening, som av försäkringsinspektionen anmodats yttra sig över motionen, har uttalat sig sålunda.

Av motionen framgår bland annat, att minkuppfödning är en utpräglad

riskfylld verksamhet, att denna verksamhets lönsamhet är starkt konjunkturbetonad och att frågan om erhållande av lämpligt försäkringsskydd mot förluster genom sjukdom hos minken redan tidigare varit aktuell.

Föreningen vill för sin del vitsorda dessa uppgifter och meddela att ett av de anslutna bolagen år 1957 till Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund efter ingående förhandlingar offererade en »katastrofförsäkring för minkgårdar». Man räknade därvid med ett självrisksystem, innefattande både en årsvis gällande självrisk om 15 % på försäkringssumman och en självrisk om 10 % på varje utgående ersättningsbelopp. Premien beräknades enhetligt efter 60 öre för varje 100 kronors försäkringsbelopp, och det förutsattes en minimal anslutning av förslagsvis 700 uppfödare och 200 000 djur. Generell vaccinering mot botulism förutsattes och likaså omedelbart anlitande av veterinär vid risk för eller anledning till misstanke av valpsjuka, mjältbrand eller annan allvarlig smittsam sjukdom. Skador genom brand eller överflygning undantogs från försäkringens omfattning. — Såsom också framgår av motionen kom intet försäkringsavtal till stånd.

Motionärerna ha särskilt påtalat kravet på generell vaccinering. I anledning härav vill föreningen framhålla, att det icke kan anses försvarligt att genom ett försäkringsavtal onödiggöra en vaccinering, som ur nationalekonomiska synpunkter är den enda riktiga vägen att motverka ifrågavarande slag av skador.

Bakom det i motionen avslutningsvis refererade, aktuella förslaget till lösande av försäkringsfrågan står icke något av de svenska riksbolagen inom försäkringsgrenen, och det förefaller utslutet att fråga skulle vara om något lokalt bolag. Bortsett från vad ovan anförts angående vaccinering har föreningen icke möjlighet att bedöma det ifrågavarande förslaget.

Föreningen, som anser sig böra fastslå att möjlighet icke saknats till erhållande av ett ändamålsenligt försäkringsskydd, vill med skärpa hävda att en ifrågasatt subventionering är principiellt olämplig och att i vart fall några bärande motiv för en sådan icke framlagts.

Utskottet

I förevarande motion har hemställts om utredning angående möjligheterna att stödja sådan försäkringsverksamhet, som har till syfte att motverka de stora förluster, som genom djursjukdomar o. d. kan drabba pälsdjursuppfödningen. Motionärerna erinrar inledningsvis om de värden pälsdjursuppfödningen, då främst minken, representerar för vårt land. Minkskinn har under år 1959 exporterats för ett värde av 80 miljoner kronor. Lönsamheten inom näringen tenderar emellertid enligt motionärerna att sjunka inte obetydligt. Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund uppges ha nedlagt betydande belopp på försök och forskning rörande såväl minskens utfordring och reproduktion som sjukdomar. Härvid har man biologiskt sett erhållit en relativt klar bild av uppfödningen av mink samt av föreliggande risker och bekämpningsmetoder för de vanligaste sjukdomarna. De mest förlustbringande av dessa uppgives ha varit de förgiftningar, som orsakas av dåligt foder. Den vanligast förekommande förgiftningen sägs vara botulism. Andra förgiftningar, som motionärerna nämner, sker genom kvicksilver från betat utsäde.

Frågan om att genom försäkring skapa ett skydd mot de förluster som kan uppstå genom djursjukdomar av olika slag har, enligt vad motionärerna framhåller, upptagits till behandling i olika sammanhang. Föreliggande försäkringsfråga lär nyligen ha aktualiserats i anledning av att ett försäkringsbolag förklarat sig villigt att teckna en djurförsäkring utan villkor om generell vaccinering. Härvid uppställda villkor har emellertid visat sig omöjliga att acceptera, enär försäkringspremien ansetts skola bli alltför hög. I samband härmed har fråga uppkommit om inte denna angelägenhet skulle kunna ordnas genom statens medverkan. Det kan enligt motionärerna ej anses vara obilligt om det allmänna medverkar till att skapa ökad trygghet på detta område liksom fallet har varit och är när det gäller flera andra näringsidkare.

Utskottet vill först hänvisa till vad som enligt uppgift synes kunna göras på det veterinärmedicinska området för att förebygga sjukdomsfall. Veterinärstyrelsen har upplyst att den vanligaste och mest förlustbringande foderförgiftningen botulism numera så gott som hundraprocentigt kan förekommas genom vaccination. Även mot valpsjukan kan vaccinering företagas. Enligt utskottet torde den riktigaste vägen att motverka berörda slag av sjukdomar vara vaccinering. Kostnaden härför — enligt statskontoret 35 öre per djur — synes inte vara av den storleken att den kan utgöra hinder för en dylik vaccinering. I likhet med Husdjursförsäkringsföretagens förening anser utskottet det ej heller försvarligt att genom försäkringsavtal göra en vaccinering inaktuell. Utskottet finner att det bör ankomma på vederbörande branschorganisation att — i den mån den så finner lämpligt — utreda föreliggande spörsmål samt i övrigt genom råd och upplysningar svara för en effektivisering av strävandena att förebygga här ifrågasvarande slag av förluster inom pälsdjursuppfödningen.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen må avslå motionen II: 223.

Stockholm den 31 oktober 1961

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Lage Svedberg, Jonsson, Nord, Bertil Andersson, Hermansson, Carl Eskilsson, Nils Hansson, Mossberger, Jonasson och Hedström;

från andra kammaren: herrar Lindström, Hansson i Skegrie, fru Lindskog, herrar Antby*, Östlund*, Johanson i Västervik, Nilsson i Lönsboda, Franzén, Lundmark och Nilsson i Bästekille.

* Ej närvarande vid justeringen.